

»Praznik najvišjega bitja«, ki je bil 8. junija 11794, je bil za Duplayjevo-obitelj višek njihove življenjske sreče. Na ta dan je nastopil Robes-

pa je tudi sodniku, ki ima razsojati o važnih stvarih življenja sodržavljanov, da bi bil podložen kakim družbi v državi; on mora biti neodvisen, ako hoče biti pošten sodnik. In ker justični uradnik ravno zaradi tega noče nositi klobuka pod pazduho, ako sreča duhovnika, se katoliški lemenatar nad njim rini in ga ošabno pogledava čez rame. In posvetovalci, ki stoje v službi farovžev, se morajo seveda ravnati po zgledu teh dajalcev kruha in seveda se postavljajo nad justične uradnike in marsikdo teh posvetovalnih ljudi si domišljava, da se vse trese pred njim. — V takih razmerah je pač dolžnost vsake višje sodnje za naše kraje, da varuje ugled justičnih uradnikov v navedenem oziru, drugače bodo ti farovski ljudje čez nje zrasli, kakor so že čez politične. — Nadsodišče za slovenske kraje bi moralo biti v Trstu; bilo bi potem v slovenskih kraljih in višji sodniki bi lahko s svojimi očmi videli, kako težavno stališče imajo naši justični uradniki proti farovžu v zdajšnjih časih, ko hoče katoliški duhovnik kot policijski prefekt države tudi te uradnike spraviti pod svojo komando, in tedaj bi lažje pomagali varovati ugled podrejenih sodišč. Naši duhovniki se sncujejo, ako je kak duhovnik obsojen na ječo. —

Potem se ne bi prigajalo, da se drzne kak notar ali advokat vsem članom kar dveh kolegialnih sodišč v lica vreči žalitev, da so iz političnega nasprotnega mišljenja pristranski proti členu kake farovške politične zveze. — Lahko pa se dogajajo taki slučaj, kakor je ta Hafnerjev. Na Kranjskem velja, da lahko nastavlja vodilni duhovniki po svojih razboritejših posvetovalnih državni poslancih in članih nemškega Volksrata tudi justične uradnike. Puščam iz debate, ali je to resnično, ali žalostno je, da se to veruje, da se o tem prav določno piše in govori. V tržaškem nadsodiškem justičnem okrožju ni te vere in govornice in ni vednega pritoževanja, da se protežira laški element ali uradnik, ki se je zavezal služiti klerikalni stranki. Notar Hafner lahko potem nosi kot člen S. L. S. glavo po konci in se postavlja nad justične uradnike, katerim državna uprava ne daje tisočakov, da si zidajo vile.

Nadsodišče v Gradcu je te dni zavrglo znani Hafnerjev predlog za delegiranje ljubljanskega deželnega sodišča namesto pristojnega okrožnega v Novem mestu v navedeni stvari za obnovo v civilni pravdi Urbana Zupančiča proti Mate Hafnerju zaradi odškodnine 5000 K in sicer iz razloga, da ni podan noben razlog za delegiranje.

Ljubljana in Kranjsko.

— Ljubljanski občinski svet ima redno sejo torek, dne 7. januarja 1913, ob šestih zvečer v mestni dvorani. Dnevni red: A. Javne seje: I. Naznanila predsedstva. II. Odobrenje zapisnika zadnje seje. III. Personalnega in pravnega odseka poročila: 1. o dopisu mestnega magistrata glede ustanovnega pisma za ustanovo za obubožane obrtnike; 2. o odloku deželnega odbora glede prodajalnih prostorov prodajalcev zelja Kačarja in Marenke. IV. Finančnega odseka poročilo o dopisu c. kr. priv. južne železnice glede soudeležbe mestne občine pri letošnji razstavi »Adria« na Dunaju. V. Stavbnega odseka poročila: 1. o ponudbah za dimnikarska dela v mestnih poslopih za leta 1913, 1914 in 1915; 2. o dopisu mestnega magistrata glede končne kolavdacije razširjevalnih stavb pri infanterijski vojašnici; 3. o dopisu muzeja »Rudolfina« glede prepustitve arheoloških izkopnin na mestnem ozemlju; 4. o ponudbi stavbenika F. Sogla glede ureditve ceste v Rožno dolino; 5. o poročilu mestnega stavbnega urada glede razširjenja Strel. ul. ob »Ljudskem odru«; 6. o samostalnem predlogu obč. svet. Standačherja glede delnega tlakovanja Gradišča; 7. o smostalnem predlogu obč. svet. T. Novaka glede ureditve poti na Rakovo jelšo. VI. Šolskega odseka poročilo glede določitve kuratorija za novo ustanovljeno dnevno zavetišče za dečke v šoli na Prulah. VII. Obrtnega odseka poročilo o razpisu c. kr. deželne vlade glede določitve delavnega časa ter zapiranja prodajalnic v ozemlju mesta Ljubljane. VIII. Odseka

pierre pred vsem ljudstvom na tuilerijskem vrtu kot najvišji duhovnik novega božanstva, ki ga je sam uzakonil. Svečano je bil okinčan, v modrem plašču in v črnih svilenih hlačah je stopil zjutraj v družinsko sobo in Eleonora mu je podala venec iz poljskih cvetic in žitnega klasja, ki ga je nosil med obredom. Očividno je bil razburjen, ko je odhajal. Slutil je pač, da bi bila najmanjša napaka prvi korak za njegovo propast. Med velikim govorom, ki ga je imel Robespierre pred zbrano množico, so ga njegovi nasprotniki večkrat prekinili, ga zasmehevali in mu grozili. Zvezda njegove sreče se je nagnila. Prihodnjih sedem nedelj so bile muka zanj in za njegovo okolico.

Prišel je 9. termidor (27. julij) z vsemi svojimi strahotami, z aretacijo Robespierre in potem 10. termidor, ko je korakal s svojimi pristaši na giljotino. Sprevod je šel skozi Rue Saint Honoré. Pred Duplayjevo hišo je stala divja množica, ki je hišo poskropila z volovsko krvjo.

Tudi Šarloto, Robespierreovo sestro so aretirali in jo strogo zaslišavali. Iz stahu pred smrtjo je zatajila svojega brata, rekla, da ga je vedno sovražila. Tako si je rešila življenje, a ne samo to, določili so ji celo letno rento, ki jo je uživala do smrti. Tako je svet doživel groteskni prizor, da je dobivala sestra kraljevega ubijalca pokojnino od Bourboncev! Šarlota je tudi odločila ime Robespierre in se nazivala Carraut. Mnogo strupenih obrekovanj, ki so jih razširjali reakcionarci o Robespierreu, je imelo izvor v Šarlotin izmišljenih izjavah. Proti koncu svojega življenja je spisala Šarlota svoje spomine, v katerih je opisala svojega brata tako, kakršen je bil v resnici in preklicala vse strupene napade nanj. Umrli je v Parizu 1. avgusta 1834. leta.

za službene pragmatike poročilo o načrtu nove službene pragmatike za magistratne delavce. B. Tajne seje: I. Naznanila predsedstva. II. Odobrenje zapisnika zadnje seje. III. Personalnega in pravnega odseka poročila: 1. o prošnjah za razpisano službo mestnega arhivarja; 2. o prošnji nekega začasnega mestnega uslužbenca za adjutanta. IV. Direktorija mestne zastavljavnice poročilo o prošnjah za razpisano službo cenilca dragocenosti in efektov pri mestni zastavljavnici. V. Direktorija mestnega užitniškega zakupa poročila: 1. o proračunu mestnega užitniškega zakupa za leto 1913; 2. o samostalnem predlogu obč. svet. dr. Zajca glede starostnega zavarovanja uslužbencev mestnega užitniškega zakupa; 3. o prošnji nekega uslužbenca za starostno preskrbo. VI. Obrtnega odseka poročila o raznih prošnjah za obrtne koncesije.

— **Kako je lep vojaški stan!** Iz Kotora nam piše vojak-rezervist o sladkostih vojaškega življenja. Iz zanimivega pisma objavljamo z ozirom na ozkosrčno cenzuro le nekatere odlomke: ... Vse vprek se čuje: »Nije dobro, boga ti!« Vreme je slabo, dežuje vedno, mokri so rezervisti prišli, mokri so šli iskat prenočišča, mokri so spali. Ležišča so raznovrstna: prvič gola, lesena ali tudi kamenita tla. Drugič v šotorih na nastlani slami, tretjič pod streho na slami brez odeje. Spi se v veliki gneči, rame ob rame. Eden kolne, drugi kriči, tretji smrči kakor ciklop. Tako se moštvo odpočiva. Menaja je slaba, malo čiste juhe z malim koščkom mesa, to je hrana za ves dan. Kruha ni nič, zato pa se prejme za vsakih pet dni po 16 vinarjev na dan. Draginja je neiznosna, krožnik fižola, riža ali makaronov stane 50 vinarjev. Pošta prilaja z veliko zamudo, pet do šest dni za dogodki. Dolgi in mučni so dnevi in noči ...!

— **Zdravniška konkurenca na Viču.** S prečastitimi očeti frančiškani se je v občino priselilo prav toliko usmiljenk. Prišle so na Vič »zavoljo varstva delavskih otrok«, ampak v zadnjem času so se posvetile zdravniškemu poslu na lastno pest. Dan za dnem lazijo te ženske okrog nevednih bolnikov z nekako električno pripravo; z njo elektrizirajo bolne ljudi in jih mažejo z neko mažo (morda jih močijo z lursko vodo, ki vsaj ni škodljiva!) Med siromaki na duhu uživajo te nekoncesionirane zdravnice velik renome: kdorkoli od bolnikov je ozdravel, ga je »ozdravila« usmiljenka, kdor je umrl, ga je pa Bog k sebi poklical. Zdravstveni oblasti bi priporočali, da se nekoliko pozanima za delovanje teh padaric; zakaj tudi v tem slučaju, ako to mazanje in elektriziranje zdravju ni škodljivo, je delovanje pobožnih ženic ljudem nevarno, ker jih odvrača od resne zdravniške pomoči.

— **Kranj.** Ker se je za nedeljo naznanjenega občnega zbora »Vzajemnosti« udeležilo manjše število članov, kakor je bilo pričakovati, je odbor sporazumno z onimi člani, ki so prišli, sklenil, da se občni zbor odgodi ter da vsem članom prikaže, da se ga prihodnjič lahko udeleže. Odbor je vpošteval, da je bilo zaprečenih mnogo članov, ki bi se bili radi udeležili zbora. Zato se bo posvetoval, kateri čas bi bil najprimernejši. Vse potrebno se pravočasno naznani.

— **Kulturna slika iz XX. veka.** Iz Skarudine nam pišejo: Pred božičnimi prazniki so pripeljali v vodiško župnišče iz nekega kloštra na Reki 23letno Staretovo Johano, doma iz Repenji. Dekle je božastno in ji, kadar jo vije, odteka kri ne da bi imela rano; zavoljo svoje boleznij je vsekako pomilovanja vredna. Vodiške terciarke — v krilih in hlačah — so brž skovale iz tega slučaja čudež. Nevednim ljudem pripovedujejo da je bolna revica — zamaknjena, in sicer da se zamakne vsak petek popoldne; kadar je v »ekstazi«, da ji odteče vselej po — pet(!) litrov krvi. Župnik namesto da bi zavrnil te bedaste čenče, jih z dvoumnim in skrivnostnim obnašanjem še podpira. Med pobožniki je bila razširjena celo govorica, da pride tudi škof pogledat vodiški »čudež«, pa ga menda ni bilo. Ker pa tukajšnji ljudje niso sami babjeverci, temveč je mnogo pametnih in treznih in so se čenčam iz župnišča smejali, je bil župnik razžaljen in je dal »svetnico« odpeljati proti Ljubljani. Kam nam ni znano, ampak terciarke že napovedujejo veliko nesrečo za faro, ker so »svetnico« odpeljali proč. — Babjevercem v vodiški fari prav toplo priporočamo knjižico »Lurska pravljica«, ki je izšla v založbi »Zarje« in prav temeljito obdeluje podobne prismođarije!

— **Predavanje v Trzinu.** V nedeljo popoldne je bilo v salonu Kavčičeve gostilne javno predavanje, ki je v vsakem oziru izvrstno uspelo. Udeležba je bila izredno obilna. Vsekar že dolgo ni bila v Trzinu tako velika kakor sedaj. Salon in stranska soba sta bili popolnoma zasedeni in še je primanjkovalo prostora. Predaval je sodrug E. Kristan, katerega že dlje časa nismo slišali v Trzinu. Predmet je bil: Širokimi potezih orisal postanek prve človeške družbe in njen razvoj, ter je pokazal, da je inoral iti ves napredek prav po oni poti, po kateri je šel. Poslušalci so spoznali, kakšno odločilno vlogo je igrala v življenju človeška potreba, pomen dela, s katerim je človek zadovoljal svojim potrebam, ter važnost sredstva, s katerim je opravljal svoje delo. Videli smo, kako se je s spopolnjevanjem orodja delilo delo, kako se je z organizacijo dela organizirala tudi družba, kako se je vsaka izprememba dela opazala v družbi, kako je bila vsaka revolucija v proizvodnji tudi revolucija družbe. Od časov najprimitivnejšega kamnitnega orodja nas je predavatelj povedel do vrhunca sedanje tehnike, od dobe človeškega divjštva do sedanje dobe kapitalizma. Pojasnil je vsakovrstne socialno reformatične poizkuse, in potem pojasnil bistvo modernega socializma, ki črpa svoj nauk iz spoznavanja družabne podlage in razvojnih tendenc. Socializem ne gre za tem, da bi oviral razvoj; iz sedanjosti ne moremo nazaj v preteklost. Ali kapitalizem ni in ne more biti vrhunec razvoja; bodočnost ki se pripravlja že v sedanji družbi, je pa soci-

alistična. Delavski razred, ki ima najbednejši položaj v kapitalistični družbi in največ interesov na tem, da se premaga sedanji gospodarski sistem, je v prvi vrsti poklican, da pospeši neizogibni razvoj. Pripraviti pa se mora tudi z organizacijo in z izobrazbo, da bo sposoben za svojo vlogo v bodoči družbi. Predavatelj je govoril tako poljudno, da je vsakdo razumel tudi najtežavnejše dele in je olajšal razumevanje z mnogimi primeri. Predavanje je trajalo dve uri, pa ni nikogar utrudilo. Podobnih predavanj si želimo v Trzinu še več.

— **Opera.** Snoči je v Hoffmannovih pripovedkah prvič nastopila gdca. Lowczynska kot Giulietta. V partiji Antonije smo jo slišali že pri premieri, in pričakovati je bilo, da bo tudi Giulietto vlogo opravila, kakor je treba. To se je zgodilo. Njena Barcarola je izražala tisto erotično sladkost, ki je karakteristična za drugo dejanje te opere. Le z dekoracijo je v tem aktu križ. Sicer je bila predstava dobra in gledališče razpodo.

— **Plesni venček,** ki ga je priredilo »Društvo nižjih mestnih uslužbencev« v nedeljo zvečer, je prav uspel. Dvorana »Mestnega doma« je bila enostavno, a okusno dekorirana z živim zelenjem. Udeležba je bila z ozirom na to, da je bilo tega večera v Ljubljani še več veselice prav dobra. Obiskalo je zabavo tudi več občinskih svetnikov, magistratnih uradnikov in drugih prijateljev društva. Prireditelji v svojih prazničnih službenih oblekah so imeli polne roke posla z aranžiranjem, s sprejemanjem in s skrbjo za zabavo, ki je bila neprisljehna in zato ugodna. Mladina je pridno plesala in pokazala, da blaziranost še ni tako splotna, kakor včasih tožijo. V plesnih pavzah se je oglašal zbor ad hoc s prijetnim petjem. Z ozirom na dobrotorni namen upamo, da so tudi prireditelji zadovoljni z uspehom.

— **Plesni venček pevskega zbora »Glasbene Matice«** bo, kakor je bilo že objavljeno, v soboto 11. t. m. ob 8. zvečer v veliki dvorani »Narodnega doma«. Za ta pri občinstvu zelo priljubljeni ples so vabila že razposlana. Na razna vprašanja odgovarjamo, da je povabljen vsak prijatelj »Glasbene Matice«, če tudi ni dobil pomotoma vabila, in brez tega dobro došel. Vstopnice za nečlane po 2 K so v predprodaji v trafikih gđ. Jerice Dolenčeve in tudi na večer plesnega venčka pri blagajni. Člani pevskega zbora in dijaki pa jih dobe po 1 K pri blagajni v soboto od 7. naprej. Za ta ples preveč reklame delati bi bilo odveč — kajti vsakteremu obiskovalcu so plesni venčki pevskega zbora »Glasbene Matice« gotovo še v najboljšem spominu. Oni pa, ki še niso bili na njih, naj pridejo v soboto in videli bodo, da je tu prava in neprisljehna zabava. Napetosti, ošabnosti in preziranja ne dobiš tu, pač pa prijaznost, priprostost in odkritosrčno občevanje. Za ples igra »Slovenska Filharmonija«. Za raznovrstna okrepčila je poskrbljeno.

— **Letošnja zima.** Prvi sneg, ki je padel od 12. do 14. novembra, je precej krepko naznanil zgodnjo zimo, ampak snežni prt je polagoma izginil in le v gorah je ostalo nekaj prvega snega. Deževje, ki se je začelo 1. decembra, je tudi v višjih legah posnelo snežno odejo. Odtlej vlada po dolinah ostro, megleno vreme, ki je v drugem tednu decembra meseca okrasilo drevje in grmovje z lepim ivjem. Na vzvišenih krajih in v gorah pa so bili ves ta čas najlepši solnčni dnevi. V tretjem tednu je nastopilo širokalo vreme, megle so se vlačile, nebo je bilo večinoma oblačno, semintja je padel dež. Enako vreme je bilo v božičnem tednu, le s to razliko, da je solnce vsaj nekaj dni preganalo neprijetne megle po dolinah. Vлага, ki je padla v decembru, zaostaja daleč za normalno padavino.

— **Tujski promet v Ljubljani.** Meseca decembra je prišlo v Ljubljano 5616 tujcev, torej 561 manj kot prejšnji mesec in 1047 več kakor v istem mesecu lani. Nastanilo pa se je v hotelih: Union 1456, Slon 1217, Lloyd 386, Cesar avstrijski 264, Malič 205, Ilirija 198, Južni kolodvor 156, Štrkelj 140, Tratinik 98 in v ostalih gostilnah in prenočiščih 1496 tujcev.

— **Nova telefonska zveza.** Z 28. decembrom 1912 uvedel se je telefonski promet med Ljubljano in Kismartonom. Govorilna pristojbina za navaden triminuten pogovor znaša 4 krone.

— **Zdravstveno stanje mestne občine Ljubljanske** od 22. do 28. decembra 1912. Novorojencev je bilo 14, umrlo jih je 14 med temi 18 domačinov in 6 tujcev. Umrli so 1 za otročico, 3 za jetiko, 1 vsled mrtvouda, 1 vsled nezgode in 18 za različnimi boleznimi. Za infekcijskimi boleznimi so oboleli, in sicer 1 za otročico, 1 za noricami, 1 za tifuzom, 2 za umotico.

— **Umrli so v Ljubljani:** Angela Strupi, tobačna delavka, 20 let. — Janez Remškar, kajžar, 44 let. — Franciška Kastelic, kajžarjeva žena, 32 let.

— **S trebuhom za kruhom.** V petek se je iz Americe pripeljal 40 Hrvatov iz Nemčije pa 50 Makedoncev.

— **Podporno in pravovarstveno društvo** državnih uradnih slug, poduradnikov in pomožnih slug za Kranjsko priredi v soboto 11. januarja 1913 ob 8. zvečer v vseh restavracijskih prostorih hotela Lloyd predpustno plesno veselico z vstopnino 60 vinarjev za osebo. Vabila se bodo začela z današnjim dnem razposiljati. Čisti dohodek pripade podpornemu skladu.

— **Mrlič v breznu nad Moravo na Dolenjskem.** Na potu med Ajdovcem in Podlipu so nad selom Morava našli v nekem breznu mrliča — in sicer žensko, ki se je ponoči vračala iz vinograda in se je tamkaj ponesrečila.

— **Znamka najboljšega kavnega pridačka, t. j. Kolinske kavne primesti je Sokol.** Zahtevajte torej v trgovinah izrecno in odločno samo Kolinsko kavno primes z znamko Sokol, ki vam jamči za pristno domače in najizvrstnejše blago.

— **Kinematograf »Ideal«.** Spored za torek 7. sredo 8. in četrtek 9. januarja 1913: 1. Reka Clyde. (Potovalni film). 2. Klavnica za izdelovanje konserv. (Znanstveno). 3. Intervju. (Vele-

komično). 4. Pridobivanje kaviarja. (Naravni posnetek). 5. I. dejanje: Življenje ali smrt. (Dramat. slika iz življenja v II. delih.) 8. Maks na premora. 6. II. dejanje: Življenje ali smrt. 7. Žurnal Pathé. (Kinematografska poročila. Najnovejši dogodljaji, šport, moda itd.) 8. Maks na letovišču. (Komična učinkovitost z Maks Linderjem.) 9. Dama iz Maxima. (Sijajna francoska veseloigra v 3 dejanjih.) — Samo zvečer.

Stajersko.

— **Ljudsko gibanje v Trbovljah.** V letu 1912 je bilo rojenih 522, umrlo jih je 264, poročenih pa je bilo 78 parov.

— **20.000 K je zagnal v peč.** Posesnik Radič iz okolice Zidanega mosta je imel velik strah pred vojno. Pred kratkim je prodal svoje posestvo za 22.000 K, globoko pod vrednostno ceno. Vsoto mu je kupec izplačal v bankovcih. Po prodaji je povabil več prijateljev na pojedino. Naenkrat je pograbil Radič zavitek bankovcev — 20.000 K — in ga zagnal pred oči svojih gostov v peč, letel iz sobe in izginil v bližnjem gozdu. Zaradi teme ga niso mogli iskati. Drugo jutro so ga našli obešenega na drevesu.

— **Velik požar v tovarni za izdelovanje papirja.** V Gradcu je gorelo v tovarni papirja »Mary Mill« (kom. društvo Plentl, Westerman, Seeburger & Co.) blizu južnega kolodvora. Zgorelo je obilo izdelanega papirja, večinoma luksuz-blago, določeno za izvoz v Francijo, Ameriko itd., potem skladišča papirja, tako da je škoda nad 200.000 K. Uničeni in poškodovani so stroji, 130 delavcev je brez kruha; delo je ustavljeno za 4 mesece. Ognjegascev je bilo ranjenih pri gašenju 29.

— **Ponesrečeni dijaki v Judenburgu.** Četrtošolec goriške gimnazije Franc Prinčič iz Kozane v Brdih se je podal za božične počitnice v Judenburg, kjer trguje njegova mati s sadjem, delikatesami in vinom. Zadnji dan starega leta se je šel s tremi tovariši drsat na Muro. Led se jim je vdrl, da so vsi štirje utonili. Do sedaj jih še niso našli. Oče pokojnega Franca živi v Kozani na posestvu. Franc Prinčič je bil ljubeznjiv dijak. Star je bil 15 let. Bil je edini sin. Ostali ponesrečenci so: Maks Kačnik, Karol Kambič in Ivan Habermann.

Goriško.

— **Nabrežina.** Okrajna politična organizacija v Nabrežini prosi vse svoje člane, da poravnajo zaostale prispevke.

— **Sanatorij na Krasu.** Družba zdravnikov iz Trsta namerava napraviti blizu postaje Duttovlje-Skopo sanatorij. Kras ima po mnenju zdravnikov jako dober zrak in podnebje je milo.

Trst.

— **Radovedni smo,** kaj bi naredila »Edinost«, ako ne bi bilo na svetu socialnih demokratov. Na mah bi ji zmanjkalo gradiva za domače vesti. Res je pač, da napada »Edinost« vse vprek, kar ji pride pod roko. Toda do socialnih demokratov ima največ veselja. V svoji nedeljski številki se je razjezila nad 17milijonskim predlogom socialnih demokratov v državnem zboru v korist železničarjem. Težko si je misliti hujšo jezo na socialne demokrate, kakor jo kaže »Edinost« v omenjeni notici. Rada bi namreč dokazala, da so vložili socialni demokrate omenjeni predlog samo v agitacijske svrhe, in rada bi celo dokazala, da so socialni demokrate veseli, da je zbornica imenovana zboljšanje plač železničarjem odklonila. Ljudje, ki se ne sramujejo take reči pisati, morajo pač živeti v skrajno tesnih mejah duševnega obzorja in njihovo politično in socialno znanje ne more segati preko shodov političnega društva »Edinost«. Iz članka je jasno, da vlada v tržaškem »Narodnem domu« velikansko veselje, da je bil predlog odklonjen. Pomislite — bi rada dejala »Edinost« — bližajo se volitve in socialni demokrate se ne bodo mogli bahati med železničarji s svojimi uspehi. Železničarjem bi pa »Edinost« rada dokazala, da je bilo prav, ako je zbornica odklonila predlog zato, ker vlada ni imela na razpolago dovolj denarja, s katerim naj bi pokrila izdatek 17 milijonov. Nič se ni jezila »Edinost«, ko je glasoval profesor Mandič za težke milijone v korist oboroženju vojaštva in v zgradbo novih drednotov. Na nekem shodu, ki se je vršil v »Narodnem domu«, je poslanec Mandič celo opravičeval svoje glasovanje, češ: Mi rabimo močno vojaško silo in močno mornarico, da bo branila našo jadransko obal pred eventualnim napadom od strani Italije. Pa se je zgodilo, da bi bila ona naša močna mornarica, za katero je glasoval Mandič, kmalu napadla »brate Srbe« in topovi, za katere je tudi Mandič glasoval, so bili že obrnjeni na prsi »srbskih krvnih bratov«. Takrat je bilo v blagajni dovolj denarja. Sedaj ga vlada nima. Ako ga nima, ga ne more dati. »Edinosti« ne priha niti od daleč na um, da bi bila dolžnost vlade, da si denar poskrbi tudi tedaj, kadar gre za zboljšanje delavskega življenja. Koliko boljše bi bilo, ako bi se »Edinost« ne vmešavala v resno stvar. Koliko več zdravega razuma bi imelo naše ljudstvo. Res je, da hoče »Edinost« pripraviti ugoden teren svojemu železničarskemu kandidatu Johanu. Toda vse zama! V Trstu je ostal med železničarji je neprijeten spomin na takozvane narodne železničarje. Njihov vpliv se pa ne bo na železnico vrnil nikdar več. Prepametni so postali železničarji, da bi se enčali še nadalje voditi za nos od takih nesposobnežev, kakršni so bili voditelji narodno »zavdnega« železničarstva.

— **Zahvala.** Odbor pevskega odseka društva »Ljudski oder« v Trstu se najtopleje zahvaljuje vsem sodrugom in sodružicam, ki so se udeležili Silvestrovega večera; posebno se še zahvaljuje odboru vsem cenj. darovalcem in darovalkam, kakor tudi znani trvdki za kuhinjsko posodo na mero na kanalu za naklonjena darila, bodisi v blagu ali denarju. S tem so pripomogli k tako krasno uspelem srečolovu in k splošnemu uspehu veselice.

— Politični odbor jugoslovanske socialno demokratske stranke ima važno sejo v sredo 8. i. m. ob pol 9. zvečer v »Delavskem domu«. Sedrugi odborniki in člani kontrole naj se seje udeležijo priložnostno. Ker dosedaj ni bilo še objavljeno, naznanjamo, da je razdelil novoizvoljeni politični odbor delo tako: Predsednik Franc Milost; tajnik Rudolf Golouh; blagajnik Ivan Gruden.

Zadnje vesti.

AVDIENCE.

Dunaj, 7. januarja. Cesar je včeraj sprejel na avdienci ministra za zunanje zadeve grofa Berchtolda, poveljnika 16. armadnega zbora Scheuma in dunajskega župana Weisskirchnerja.

POLJAKI IN RUSINI.

Dunaj, 7. januarja. Pogajanja med Poljaki in Rusini se nadaljujejo v četrtek.

MONTECUCCI HOČE DEMISIONIRATI.

Dunaj, 6. januarja. Včerajšnji »Deutsches Volksblatt« se bavi z vestmi, da namerava mornariški poveljnik grof Montecuccoli odstopiti. Neki baje izvrstno informirani ogrski zaupnik potrjuje te vesti; ali mornariški poveljnik baje ne pravi, da ne more prevzeti odgovornosti za bojno pripravljenost, temveč navaja formalne razloge. Sicer pa bi le tedaj demisioniral, če se ne bi sprejele njegove zahteve, ki se tičejo mornarice.

DEMISIJA TIROLSKEGA NAMESTNIKA.

Inomost, 7. januarja. Tirolski namestnik baron Spiegelfeld odstopi. Za naslednika prihaja v poštev grof Meran, grof Lodron Laterano in grof Toggenbrugg.

Posredovanje velesil v balkanskem vprašanju.

POGAJANJE SE NADALJUJE.

London, 6. januarja. Reuterjeva agentura javlja, da so zastopniki velesil storili korake pri pooblaščenih Turčije in balkanskih zaveznikov, da se danes ne prekine pogajanje. Pooblaščenici so sprejeli ta svet. Pričakuje se, da predložijo Turki danes nov načrt glede na bodočo bolgarsko-turško mejo.

Stvarni položaj neizpremenjen.

London, 6. januarja. S tem, da se pogajanja med Turki in pooblaščenici balkanskih držav danes ne prekinajo, ni stvarni položaj nič izpremenjen. Obe stranki vztrajata glede na zahteve in koncesije na dosedanem stališču.

Turčija se odreka Kreta.

Carigrad, 6. januarja. Vlada je poslala svojim poslanikom spomenico, da je predložila velesilam, v kateri pravi, da hoče Turčija dejansko dokazati svojo naklenjenost do miru. Dopri nesla je v ta namen že vse mogoče žrtve in odstopila vse ozemlje zapadno od Odrina. Vztrajati pa mora na tem, da ji ostane Odrin, ki ga mora imeti zaradi obrambe v Carigradu. Tudi ofokov v Egejskem morju ne more nikakor opustiti ali da dokaže svojo miroljubnost, opušča svoje pravice do Kreta. Vlada upa, da bodo velesile priznale logiko njih argumentov.

Boj ali mir?

London, 6. januarja. V tukajšnjih političnih krogih ne verjamejo, da se bo vojna nadaljevala. Dasi je situacija zelo težavna, so vendar prepričani, da se še najdejo sredstva za ohranitev miru.

Turški »nikdar«!

Pariz, 6. januarja. »Journal« objavlja razgovor svojega poročevalca z dvema turškima pooblaščenca v Londonu. Oba sta dejala, da je turško stališče glede na Odrin neizpremenljivo; njih odgovor ostane nepreklicno: »Odrina ne izročimo nikdar!« Od svoje vlade imajo turški pooblaščenici baje nalog, da se sploh ne spuščajo v razpravo o tej točki. Že v četrtek bi bili imeli to odgovoriti na konferenci, pa niso tega storili, da se ne bi bilo mislilo, da hočejo otežčati situacijo in ker so hoteli dati balkanskim zaveznikom priliko in časa, da premislijo svoje nemogoče zahteve. Turka sta dejala: »Odstopili smo petdeset tisoč kvadratnih kilometrov zemlje zaveznikom, in nimamo ničesar več, kar bi se mogli odstopiti; to je naša zadnja beseda.«

Stališče zaveznikov.

Pariz, 6. januarja. Eden balkanskih pooblaščenec je dejal dopisniku »Journala«, ki ga je izpraševal zaradi položaja: »Velesile imajo moralno dolžnost, da se pri svojem nastopanju ozirajo na zmernost, ki so jo balkanske države pokazale po turškem porazu pri Ljule Burgasu, ki je zaveznikom odprl pot proti Carigradu. Zavezniki niso izkoristili tega položaja, ker niso hoteli škodovati interesom velesil.«

Bolgarska sodba.

Sofija, 6. januarja. »Mir« se bavi z vprašanjem, kaj bo, če se vojna nadaljuje, ter prihafo do sklepa, da bi ta slučaj bivstveno izpremenil položaj. Vse koncesije, ki so jih zavezniki doslej priznali Turkom, bi bile tedaj razveljavljene, kakor je po napovedani vojni staro načelo »status quo« izgubilo ves pomen. Potem bi se sklepal mir pod pogoji, ki bi se zelo razlikovali od sedanjih.

Akcija velesil.

London, 7. januarja. Včeraj so imeli poslanski sestanek pri Greyu, da se posvetojujejo, kaj je storiti, če bi se mirovna pogajanja prekinila brez uspeha in če bi kateri del odklonil posredovanje. Največja težava je v tem, da velesile same niso ene misli v vseh rečeh. To je tudi vzrok, da konferenca poslanikov ne pride naprej. Deloma je tega kriva tudi ozka kompetenca. Kar se tiče Albanije, se mora

uváževati, da je treba tu vse še od začetka urediti. Določiti se morajo meje nove države, ustava, vladar in skrbeti se mora za to, da bo upravni aparat lahko funkcionalen. Najbrže se bo uredila mednarodna žandarmerija, to se pravi žandarij Albanci bodo pod poveljstvom evropskih častnikov. S tem se že računa, da Albanci ne dobi onih širokih meja, ki so jih Albanci zahtevali v svoji spomenici. Grška meja se mora pomakniti proti severu. Srbija pa dobi primerno ozemlje v Macedoniji, četudi je nemogoče, da bi dobila ves kosovski vilajet.

TROZVEZA IN TROJNA ANTANTA.

London, 7. januarja. Že od sobote se vrše med državami trojne antante živahne razprave, ki gredo za tem, da se napravijo skupni koraki v Carigradu. Pri tem se ne prezira, da je zaradi uspešnosti treba pridobiti tudi trozvezo za tako akcijo, ki naj pripravi Turčijo do tega, da popusti v vprašanju Odrina, za kar bi se ji eventualno priznalo kakšne koncesije v vprašanju egejskih otokov. Tako bi Kios in Mitilene ostala formalno pod turškim gospodstvom in bi dobila mednarodni značaj.

RUSKO SVARILO.

Carigrad, 7. januarja. Turški poslanik Turhan paša brzojavlja vladi, da upozarja Sasonov resno na nemire v vzhodni Anatoliji, kjer bi morala Rusija eventualno prevzeti zaščito kristjanov. Zato svetuje Turčiji, naj čimprej sklene mir.

ZADNJA KONFERENCA.

London, 7. januarja. Včerajšnja seja mirovne konference se je pričela ob 4. popoldne in je trajala do 5. Turški pooblaščenici so objavili svoje nove predloge.

ODRIN PRED PADCEM?

London, 6. januarja. Tukajšnji poučeni krogi mislijo po najnovejših vesteh, da pade Odrin v najkrajšem času.

Turški glasovi.

Carigrad, 6. januarja. Vse turško časopisje pravi, da je nemogoče sprejeti pogoje zaveznikov, ne da bi se žrtvovala bodočnost in čast Turčije. Če je potrebno, se Turki ne bodo branili nadaljevati vojne.

POSREDOVANJE MED SRBIO IN AVSTRIJO.

Pariz, 6. januarja. Bolgarska je storila več korakov, da bi omogočila boljše razmere med Srbijo in Avstrijo. V tukajšnjih političnih krogih mislijo, da to na ostalo brez uspeha. Srbija lahko z gotovostjo računa na to, da ji ostane Prizren, da se torej to mesto ne prisodi bodoči Albaniji. Na Dunaju so sklenili to koncesijo, četudi po daljšem obotavljanju, ker pričakujejo, da bo Srbija po ustanovitvi kneževine Albanije gojila prijateljske odnose s svojim sosedom in da ne bo izkoriščala svojega privilegija glede na uporabo albanske luke ob Jadranskem morju in glede na železnico po albanskem ozemlju proti interesom Albanije. Srbski poslanik je na Dunaju pritrdil temu mnenju in izjavil v imenu srbske vlade, da je Srbija pripravljena upoštevati avstrijske želje glede na železniško zvezo s Solunom.

BOLGARSKA IN RUMUNIJA.

Berlin, 6. januarja. »Vossische Zeitung« pravi, da je prišlo razmerje med Bolgarsko in Rumunijo v odločen štadij. Rumunija hoče biti na jasnem glede na svoje zahteve, ki jih je naznanila Bolgarski in ki so baje zelo zmerne. Kljub vsej miroljubnosti pa Rumunija nikakor ne bo pripustila, da se zavlečejo ta vprašanja, in če bo potrebno, bo rumunska vojska vdrila v Bolgarsko (?) Vojaške priprave so končane. Vendar pa upajo v Bukarešti, da Bolgarska noče, da pride do vojne.

KRIZA V CARIGRADU.

Carigrad, 6. januarja. Mladoturški časopisi pravijo, da je vladna kriza neizogibna. Neki merodajni član kabineta se pogaja z mladoturki. Če se doseže sporazum, postane najbrže Mahmud Šefket-paša vojni minister. Vladno časopisje zanikuje krizo.

Sofija, 7. januarja. Danes imajo turški in bolgarski delegati sestanek na željo turškega poveljnika v Odrinu. Splošno sodijo, da gre za kapitulacijo trdnjave.

Sofija, 7. januarja. Poveljnik Odrina Šukri-paša je brzojavil Kiamil-paši, da se Odrin ne more več držati.

Pogajanja z mladoturki.

Carigrad, 6. januarja. V poučenih krogih trdijo, da tečejo že nekoliko dni pogajanja med vojnim ministrom in mladoturškim zaupnikom, bivšim ministrom Talaat-begom. Vojni minister je pripravljen imenovati več mladoturkov na odgovorna vojaška mesta. Bivši vali v Bagdadu Džemal-paša dobi poveljstvo ene divizije v Cataldži. Nasprotno je bil Kiamilov zvesti pristaš Ferid-paša, bivši vali v Solunu, imenovan za poveljnika divizije v Afriki in tako odstranjen iz Carigrada.

TAJNA DRUŽBA NA TURŠKEM.

Carigrad, 6. januarja. Vlada je odkrila novo tajno družbo, kateri je bivši poslanik v Stockholmu Serid-paša na čelu. Namen ji je strmo glavit vladno eventualno tudi z nasilnimi sredstvi. Policija je zaprla dve osebi.

PROTIGRŠKE DEMONSTRACIJE.

Atene, 6. januarja. »Empros« javlja, da so Kucovalahi v Rumuniji uprizorili nove sovražne demonstracije proti Grkom. V Costanji je množica demolirala grške trgovine. Pred grškim konzulatom so se odigrali burni prizori. Vojaštvo je s težavo ohranilo mir.

NA BOJIŠČU.

Pred Skadrom.

Cetinje, 6. januarja. Uradno izjavljajo, da so vse vesti o bojih, v katerih so Črnogorci

baje izgubili mnogo prvtih in ranjenih ter dva topova, izmišljene. Pred Skadrom že več dni ni bilo boja, ki bi bil kaj pomeenil.

Pred Janino.

Atene, 6. januarja. General Sapuncaki javlja, da je grška artiljerija pri ožini Fuad uspešno obstreljevala turške pozicije v Lesani in baterije pri Bizani. Turki so poskusili naskočiti Aetorachi, pa so bili odbiti.

TURSKA MORNARICA.

Carigrad, 6. januarja. Turško brodovje se je vrnilo v Dardanele. Slišati je, da je nepoškodovano.

Carigrad, 6. januarja. Križarka »Hamidije« ki je bila od bolgarskih torpedovk na Črnem morju poškodovana, je zdaj popravljena. Nemara bo z novo opremljeno oklopnico »Italije« poslana proti grškemu brodovju.

UKAZ KRALJA PETRA.

Belgrad, 6. januarja. Ob priliki pravoslavnih božičnih praznikov je kralj Peter izdal ukaz, v katerem čestita vojaštvu zaradi njegovih uspehov v vojni in se mu zahvaljuje za junaštvo in dobro disciplino.

NEMSKI REZERVISTI.

Kelmorain, 7. januarja. V Porenju je dobilo zadnje dni mnogo rezervistov poziv na 56 dnevno orožno vajo. Oficiozno javljajo, da imajo te vaje le namen izuriti rezerviste pri strojnih puškah. Vsekakor zbujata ta poziv v zimskem času in na tako dolgo dobo precej pozornosti.

KINDERLEN - WÄCHTERJEV NASLEDNIK.

Berlin, 6. januarja. Za naslednika rajnega državnega tajnika Kiderlein - Wächterja bo imenovan nemški poslanik v Rimu Jagow.

ŽENSKA KANDIDATKA ZA PREDSEDNIŠTVO FRANCOSKE REPUBLIKE.

Pariz, 6. januarja. Znan feministka Marija Denizart kandidira za predsednico francoske republike. S svojo kandidaturo za predsedništvo namerava prisiliti člane francoskega parlamenta, da se izjavijo o ženskem vprašanju. Denizartova, ki živi že deset let v Amiensu in se prav živahno udeležuje političnega življenja — dvakrat je že kandidirala v parlament, enkrat v amienški občinski zastop ter vselej zbrala na svoje ime lepo število glasov — se sklicuje na zgodovino, češ da je mnogo žensk vodilo večje in manjše države, n. pr. ruska Katarina, angleška Elizabeta in vse so pokazale popolno enakovrednost z moškimi.

ITALIJANI V TRIPOLITANJI.

Carigrad, 7. januarja. Dne 1. januarja so Arabci napadli Italijane pri Bengaziju. Italijani so imeli 280 mrtvih in ranjenih ter so se morali umakniti. Arabci so izgubili 5 mrtvih in 23 ranjenih.

ZBOR PRUSKIH SOCIALISTOV.

Berlin, 7. januarja. Včeraj se je tukaj pričelo zborovanje pruskega socialnodemokratskega strankinega zbora.

PANAMSKI PREKOP.

Novi Jork, 6. januarja. Predsednik Taft je izjavil, da je pripravljen predložiti vprašanje pristojbin na panamskem prekoku, zaradi katerega je nesporazum med Zedinjenimi državami in Anglijo, mirovnemu sodišču v Hagu.

NESREČA ALI SAMODR?

Venliki Varadin, 7. januarja. V nedeljo zvečer je smrtno ponesrečila hčerka trgovinskega ministra Beöthya, ki je bivala s svojo materjo pri sorodnikih na počitnicah. Korespondenčni urad je razposlal vest, da je deklica slučajno prišla za revolver, ki se je po nesreči izprožil in jo je krogla zadela ravno vsrce. O nesreči krožijo po mestu vsakovrstne govorice.

VELIK VLOM V ČRNOVICAH.

Črnovice, 7. januarja. V nedeljo ponoči je v sredini mesta vlomila 12 mož broječa roparska tolpa v pisarniške prostore špiritne tovarne Koloman Fischer & Com. Roparji so razbili dve železni blagajni in odnesli za 62.000 frankov rmunskega in za 52.000 kron avstrijskega denarja. Štiri uslužbenice, ki so na sumu, da so izdali vlomilcem podrobne podatke so zaprli. O predrznih roparjih ni nobenega sledu; policija domneva, da je vlom izvršila roparska četa iz Rusije.

MINISTRKA KRIZA NA PORTUGALSKEM.

Lizbona, 6. januarja. Predsednik Arriaga je sprejel demisijo Duarletovega kabineta; sestavo nove vlade je dobil voditelju napredne stranke Almeida.

Kapitalistična nasilja v Amerikii.

Grozote, ki so jih kapitalistični nenasižni upirjali ob stavki v Cawrenskih predelih zadnje zimo, se v polnem obsegu ponavljajo sedaj v Little Falls v newyorški državi, kjer stavka 1500 tekstilnih delavcev.

Kljub številnim poskusom prisiliti jih nazaj v stare razmere, kljub aretaciji 40 štrajkarjev, kljub pretepanju letnikov v ječah in nesramnemu žaljenju stavkajočih žensk, kljub sovražnemu nastopu od strani meščanov, kljub nečuvnim brutalnim nastopom številnih detektivov, najetih pretepačev in policajev, so štrajkarji do danes složno vztrajali in so danes po dvomesečnem boju odločnejši, kakor so bili v začetku. Sicer sprva med njimi ni bilo tistega medsebojnega zaupanja in solidarnosti, kar jih je razdvajala narodnost, vera in politika, a vsa nasprotstva so izginila, ker so uvideli, da so delavci vse narodnosti in vseh ver bratje in da imajo vsi skupnega sovražnika — kapitali-

stične izkoriščevalce, zoper katere se imajo boriti.

Njihov štrajk je štrajk iz obupa, je protest proti neopravičenemu znižanju še itak skrajno nizkih plač, je opravičena zahteva po nekoliko večjem deležu za delo. Štrajkarji udeležajo, da se morajo boriti do konca, da ne smejo niti za las popustiti, kajti kakor hitro je nekoliko odnehalo, se bodo kapitalistične pijavke še bolj osokolile in še brutalnejše nastopale proti njim. Poraz pomenja zanje kruto bedo in pomankanje.

Že od začetka štrajka se postopa z njimi kakor z divjimi zvermi in ne kot s človeškimi bitji. Nedavno so jim oblasti naznanile, da za nje znanprej še tista trohica pravic, ki so jo imeli, to je svoboda govora in mirno nagovarjanje na stavko, ne bo več dovoljena. Policijski načelnik je naznanil, da bo vsak obhod po mestu ali pa nagovarjanje na štrajk dalo povod aretacijam. Ker tvorijo veliko večino štrajkarjev ženske, ki se ne morejo bojevati z golimi rokami proti policijskim kolom in krogliam, so se morale vdati tej odredbi, četudi je protizakonita.

Vsaka druga stranka lahko prireja shodov ali parad kolikor hoče, kjer hoče in kadar hoče, a delavci, ki se bojujejo za življenjski obstanek, ki se bojujejo za pravično stvar, so preganjani kot zločinci, ako se poslužujejo svojih po zakonu garantiranih pravic.

Toda štrajkarji so pripravljeni vztrajati kljub vsem zaprekam in dokler bodo složni, tudi lahko upajo na zmago, ker samogotnim fabrikantom že zadnja bije po plečih. Trgovci, ki so bili skozinskož nasprotni štrajkarjem, so začeli spreminjati svoje stališče, ker morajo radi ali neradi spoznati dejstvo, da so docela odvisni od delavskih dolarjev. Škoda, ki jo trpijo vsled štrajka, postaja vsak dan občutnejša in ako se štrajk kmalu ne poravnava, bo postala za marsikaterega trgovca usodopolna. V svoji zaslepljenosti niso uvideli, da delavci temveč zakupijo, čim več zaslužijo. Sicer pa te vrste gospodstva nima jasneja pojma o delavskih težnjah.

Kako škandalozno nizke plače so dobivali štrajkarji kaže dejstvo, da je le par delavcev zaslužilo po 12 do 14 dolarjev na teden. 70% vseh delavcev so ženske in velika večina njih se je morala zadovoljiti z deset centi na uro. Ko pa je v oktobru stopil v veljavo novi zakon, ki določuje delovni čas za ženske v industrijskih podjetjih na kvečjem 54 ur na teden, so tovarnarji znižali plače svojim delavcem. Delavke so delale prej po 60 ur na teden in so zaslužile po 6 dolarjev. S skrajšanjem delovnega časa pa se je skrajšal tudi zaslužek na 5.50 dolarjev. Za te trpine pomeni teh 60 centov toliko, da te izgube niso mogli prenesti. Za nekatere družine je pomenjala ta izguba 12 hlebov kruha manj na teden, za druge toliko mleka, za tretje pomankanje kuriva itd. Njihov sedanjí eksistenčni minimum je bil tako omejen, da se ni dal več omejiti. Kdor ve to, mora tudi vedeti, kako opravičen je njihov boj, poleg tega pa mora vedeti, kako vnebovpijoča krivica se jim godi, ker so povrh vsega še preganjani, ker jih pretepajo in pobijajo.

Kako obupen je njihov položaj, dokazuje tudi to, da so štrajkarji pozvali guvernerja Dixia, da naj prepreči nadaljne barbarske izgrede nad delavci od strani policije, detektivov in pretepačev, katerih je tovarniška družba importirala okrog 100. Ako pa tega ne more, pa zahtevajo, da naj pošlje milico, ki bo varovala štrajkarje, zlasti ženske, pred nezaslišanim nasiljem kompanijskih barab in hlapcev. Seveda, guverner ima najprvo pravico za izkoriščevalce in potem šele za delavce. Fabrikantje nočejo milice, ker hočejo s plačano hajduško bando prisiliti štrajkarje k brezpogojni kapitulaciji. Ako bi došla milica, bi se pretepaška sodrga umaknila in štrajkarji bi nedvomno dihalo prosteje. Zato je pa guverner izjavil, da ne pošlje milice, češ da zakon ne dovoljuje. Ako bi jo zahtevali kapitalisti, bi jo nedvomno poslali deseterkrat, če bi le želeli. Za delavca ni pravice, ni varnosti!

Da morajo še naprej vztrajati, skrbi za štrajkarje poseben odsek, ki dobiva podporo za vzdrževanje največ od socialistov v Schenectady in od nekaterih naprednejših delavskih organizacij. Najpotrebnejše rodbine dobivajo potrebščine kar na dom. Samski delavci in delavke dobivajo po dva obeda na dan v posebnih kuhinjah.

Do sedaj se je prijavilo le malo stavkoka-zov in še ti so, žal, skoro vsi Amerikanci. Zmaga štrajkarjev je gotova, ako bodo le imeli dovolj potrebnih sredstev za obstanek.

Novice.

* Najdba opičjega človeka na Angleškem. V angleških znanstvenih krogih zbujata veliko zanimanje najdba okostja iz ledene dobe. Pred štirimi leti so zadeli delavci, ki so kopali kršec v Piltown Common pri Fletchingu v suseški grofiji na dobro ohranjeno lobanjo. Razbili so lobanjo in pometali kosce stran. Dawson, ki se peča z geologijo in je bival tiste čase v bližini, je slišal o najdbi in je spoznal v koscu, ki mu ga je eden delavcev pokazal, ostanek človeške lobanje. Poiskal je še ostale kose in letošnjo pomlad je v družbi z dr. Woodwardom od londonškega prirodoslovnega muzeja odkopal še spodnjo čeljust in več drugih važnih najdb. Našla sta dele slonov, mastodontov in nilskih konj ter več kamenitega orodja iz časov jamskega pračloveka. Glavni znaki najdene lobanje so: lobanja je še enkrat debelejša od navadne človeške lobanje; čelo je strmo kakor pri navadni človeški lobanji, a brez grebena pod obrvmi, ki označuje lobanjo jamskega pračloveka; zadaj je lobanja zelo nizka in široka, kar kaže, da je bil vrat bitja podobnejši opičjemu nego človeškemu vratu; možganska votlina meri dve tretjine možganske votline človeške lobanje in je enaka votlini najmanj razvitih sodobnih divjakov. »Ampak nedvomno«, piše dr. Woodward, »je najznajdlivejša čeljust, ki ima sicer

človeške zobe, ampak obliko šimpanzovo čeljusti. Sklepati se da, da so se pri pračloveku najprej razvili možgani, preden je dobil človeški izraz v obliki in čeljusti in artikularne glasove. Čeljust dokazuje nesporno zvezo človeka in višjih opic. Nadalje je jako zanimiva podobnost lobanje z lobanjo modernega človeka. V resnici dokazuje odkritje te zaokrožene lobanje, da smo se približali prvotnemu človeku, zlasti če pomislimo, da je imelo to bitje človeške močgane in šimpanzovo čeljust. Ker je nemogoče zanesljivo dognati izvor kršca, v katerem je bila zakopana lobanja, je težko določiti dobo, kateri pripada najdba. Profesor Lankester, ki je natanko preiskal lobanjo in okolico, kjer je bila odkopana, prihaja do naslednjega zaključka: »Ako vpoštevamo verjetnosti, govori mnogo razlogov za to, da človek ni živel pozneje kot izdelovalci sirovega kamenitega orodja, ker ni v kršču kamenitega orodja poznejšega izdelka. Mnenje, da je bil sodobnik mastodonta in slona iz pliocenske dobe, ker se njih ostanki nahajajo skupaj z ostanki človeka, se znanstveno ne da dokazati. Ampak res je, da ni ničesar, kar bi dokazalo za to, da niso bili sodobniki. Najkrepkejši razlog, ki govori zoper njih sočasnost je to, da sta bila ostanek človeške lobanje in spodnja čeljust najdena skupaj in da sta najbrž ležala od vsega začetka v kršču in da nista bila prinesena, naplavljena iz starejših uledlin. Heidelberška čeljust napravila od vseh doslej odkritih ostankov prvotnega človeka najmočnejšivtisk. Dasi je izredno široka in debela in močno podobna opičji čeljusti, ker je brez brade, so vendar dobro ohranjeni zobje popolnoma človeški in prav nič opičjim podobni. Podočnjak je majhen kot pri nas. Prav nič se ne približuje velikim štrlečim podočnjakom opice. Vendar je vitkejša čeljust iz Sussexa vsled svojih pategenih kostnih sklepov bolj podobna opičji nego človeški čeljusti. Skoro gotovo je imela čeljust velike podočnjake in velike prednje zobe.«

Narobe svet.

»Proletarec«, glasilo naših sodrugov v Ameriki, objavlja sledeče drobtine iz ameriškega življenja, ki prav nazorno kažejo imenitnosti sedanjega, po božji volji obstoječega družabnega reda:

J. Pierpont Morgan, car ameriških financ, si je naročil poseben železniški vagon, kateri z vso opremo stane 150.000 dolarjev. V tem vagonu bo »tramp« Morgan »trempal« po Ameriki! Sistem, ki dovoljuje enemu človeku takšno ekstravaganco, a na drugi strani dopušča, da stotisoče delavcev potuje peš po železniških progah, katere so oni zgradili, tak sistem je pravičen, kaj?!

Governor Blease v So. Carolini je pred nekaj dnevi na konferenci guvernerjev zaklical: »To hell with the constitution!« (K vragu z ustavo!) Ko je socialist J. Olson v Seattle, Wash., lansko leto samo namignil, da bi bilo treba ustavo revidirati, mu je ondotni zvezni sodnik takoj odvzel državljanske pravice. Governor Blease je pa še vedno visokopostoovan gospod guverner in če bo jutri kandidiral za poslanca v senat, — bo izvoljen z velikansko večino. Mi pravimo: »To hell with the present system!« (K vragu s sedanjim družabnim redom!)

Imenitna dama iz odlične washingtonske družbe je pred par tedni v plesni dvorani nosila nogavice, ki stanejo petdeset dolarjev. Žena nekega milijonarja v New Yorku nosi površnik, kateri stane 25.000 dolarjev. Za ta denar bi si lahko nabavilo suknje 2500 delavskih žen, ki morajo zmrazovati v mrazu in zim.

Charles Smith v Midway, O., je dobil tri mesece zapora, ker je ukradel konja. V tem času, ko je bil zaprt, je njegova žena z majhnim otrokom vred umrla vsled gladi. Tako je pravična družba kaznovala ne samo revnega tatu, temveč je izvršila smrtno kazen tudi nad njegovo nedolžno rodbino. Če bi bil Smith ukradel namesto konjske mrhe veliko palačo ali pol milijona akrov zemlje, rekli bi: »To je moder človek!« in poslali bi ga v senat...

Po vojni.

Pred nekaj dnevi je dospelo sedem židovskih trgovcev v Galipolis, ki so oblastim javili strahotna grozodejstva roparskih čet v okoliščini Sarkeja ob Marmarskem morju. Ljudje najrazličnejših rodov — Kurki, grški insurgenti, od urške armade pobegli redii — so se združili v roparske čete. Napadajo vasi, ki so vsled vojne brez moškega prebivalstva in gospodarijo po teh vaseh grozno in neusmiljeno. Kadar pridejo roparji v vas, tedaj skladiče najprej vse prebivalstvo dotične vasi skupaj. Nato jim zaukažejo, da morajo izročiti prostovoljno vse premoženje in blago, drugače pa da jih brez usmiljenja postrele. Roparji potem razpostavijo po ulicah straže in naroče ljudem, da se morajo vrniti v hiše. Čez nekaj časa gredo od hiše do hiše roparji in sirovo zahtevajo denar, blago in živila. Ker so pa v vaseh ostale le žene in otroci, so imeli roparji, oboroženi od nog do glave, kaj lahko delo.

Ali roparji se ne zadovolje le s plenom, temveč uprizarjajo iz gole zlobnosti vsakovrstne zločine. V vasi Kešan so privlekli občinskega predstojnika, 70letnega starčka, iz hiše in ga obesili z glavo nizdol v vodnjak. Starim ženam so odrezali jezike, da ne bi moge izpovedati ničesar o grozodejstvih, kakor je eden od roparjev dejal. V hišah, ki so kazale večje blagostanje, se roparji niso zadovoljili s predmeti, izročeni prostovoljno, temveč so vlomili skrinje, premetali posteljnino, raztrgali porde in pozvali stanovalce, da se slečejo do kože, da so se prepričali, če nimajo med obleko skri-

tihi dragocenosti ali denarja. Žene in dekleta, ki so se tej zahtevi uprle, so slekli s silo.

V neki vasi je pa doletelo četo roparjev zasluženo plačilo. V vasi je prebival žid, ki je imel gostilno. Roparji so pili v gostilni in ko so bili že vinjeni, je gostilničar oborožil žene in dečke. Udrli so v gostilniško sobo in pomorili skoraj vse roparje.

Nekaterim članom teh roparskih drhali je presedalo to življenje in so na lastno pest pričeli novo rokodelstvo. Hodiš so za rednimi vojaškimi četami in pobirali vse, kar je imelo le količjak vrednosti. Spravljali sooble, puške, obleko, municijo. Zlasti gredo za pobeglimi vojaškimi konji. S tem plenom odhajajo v bližnje kraje in prodajajo za nizko ceno naropane predmete. Če pa zadenejo ti roparji na redne čete, potem jih čaka prav klavern konec. Obesijo jih na prvo bližje drevo.

Delavsko gibanje.

= Čevljarški pomočniki naj ne potujejo na Sušak, ker je tam mezdnio gibanje.

Gospodarski pregled.

* **Tovarna za letala na Ogrskem.** Ustanovila se je anonimna družba za izdelovanje letal in sicer v vojaške namene. Družba ima doslej kapitala 500.000 K.

* **Gospodarske posledice vojne na Balkanu.** Listi objavljajo statistiko insolvent v Avstriji vsled vojne na Balkanu. Insolventnih je postalo 460 trvdv in skupnem znesku 281 milijonov kron. Pri tem pa niso uštete tvrdke z insolventkami do 100.000 kron.

* **Cene petroleju** so ogrske in avstrijske petrolejske rafinerije zopet podražile.

* **Velika denarna kriza v Bukovini.** Iz Bukovine poročajo, da je tam nastala velika denarna in sploh gospodarska kriza. Vsi denarni zavodi so postali skrajno nezaupljivi in malokomu dajo večje zneske na kredit. Razum tega je bila letošnja letina še bolj pičla in tako je v Černovicah baje že prav občutna draginja. Liter mleka stane 40 do 48 vinarjev, kilogram krompirja se ne dobi izpod 12 do 14 vin. in v tem razmerju gredo cene dalje. Celo drva so v zadnjem času poskočila za 40% pri metru. A velik vzrok te splošne krize leži v polomu raznih rafajznovk, katere bo skušala dežela sedaj po močnostih sanirati in tako rešiti prebivalstvo še hujše katastrofe. Dežela bo v prvem zasedanju deželne zbornice dovolila 15.000.000 kron, da se ti mali denarni zavodi uredi.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Posebna specialiteta likerija

Posebna specialiteta likerija

Žepni koledar

za delavce spl h in prometne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsečina: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Mnogi na razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam volne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Družine raznih železnic na zemlji. — Pri Agenceve pesmi: Poslednji akord, Svetinica, Karnevalska balada. — Za »Zarje«. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišva v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (alorizir) ob stoletnici. — Beležke za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s pripločilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih.

Moderna veda in socializem

Napisal Enrico Ferri. Poslovenit M. J.č.

To knjigo toplo priporočamo. Cena 1-20 K. Dobi se v vseh knjigarnah in v založbi »Zarje«.

Ali sem »Zarji« že pridobil novega naročnika?

Važno za vsakega delavca!

Izšlo je že vseh 5 zvezkov dela

Temeljna načela socialne demokracije

(Eriurški program)

Napisal Karol Kautsky. — Poslovenit Anton Kristan (1-4) in F. P. (zvezek).

Cena vsem zvezkom K 1-70. — Posamezni zvezki imajo naslove: I. Kdo uničuje proizvodnjo v našem? Cena 30 vin. II. Proletariat. Cena vin. III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin. IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin. V. Razredni boj. Cena 40 vin. Dobi se v vseh knjigarnah kakor tudi v založbi »Zarje«.

Svetle in zračne pisarniške prostore (4 do 5 sob) v prvem nadstropju se išče. Ponudbe in cena je nasloviti na A. P. poštni predal 26, gl. pošta.

Družinski koledar

s slikami za navadno leto 1913.

ki ga je izdala in založila

Splošna delavska zveza »Vzajemnost« za Kranjsko v Ljubljani.

Vsečina:

Slike:

Libertaire: V zadnji uri (uvodna pesen). — Kalendarji. — Beležke. — Splošni kalendarji. — Poštni, brzojavni in telefonske določbe. — Kolkovne lestvice. — Določila za kolkovanje listin, spisov, računov, knjig itd. — Dohodniški davek (tabela). — Kren v markah in dolarjih ter obratno (tabela). — Vojaška taksa (tabela). — Letni obzor. — Slavko Filipič: Luči! (pesem). — Ivan Cankar: Soplek cvetic. — Milka: Ne sanjajte! (pesem). — C. Fl. Golar: Ljubica iz tovarne. — Petrol-Josipov: Sanje (pesem). — Vox-J. Molek, Chicago: Pripravek. — Evica Rubič: Solnčna dežela (pesem). — Dr. Robert Danneberg: Delavčeva usoda. — R. Korngold-J. Molek, Chicago: Zadnja noč (slika iz ameriških delavskih bojev). — Bojna pesem svobode (zgodovinska črtica). — Ferd. Hanusch: Na potovanju. — Evgen V. Debs: Utrinki. — Ivan Cankar: Od Vrhnike do Borovnice. — P. F. V. naravo! — Jamski tajnik H. And. Perko: Svetovnoznana Postojnska jama. Ebin Kristan: Na planini (pesem). — (gn. A. Stebi: Critica o zrakoplovstvu. — Moderna reklama poučen sestavek za čitatelje listov). — D. M. Spomini. (Odlomki iz predavanja sodr. M. Cobala v ljubljanski »Vzajemnosti« dne 16. oktobra 1912). — Melhior Cobal: Pogled v preteklost rudarske organizacije na Slovenskem. — Jakob Skerbič: Strokovna organizacija pekarskih pomočnikov na Slovenskem. — Frank Petrič, Chicago: Nekaj splošne zgodovine socialističnega gibanja v Ameriki. — Alojzija Stebi: Ali si socialistinja? — Siropovne organizacije in socializem. — Dr. Anton Dermota: O obrtnih sodiščih. — Za časopisje (poučen sestavek). — Oglasi in beležke.

»Družinski koledar« obsega nad 13 tiskovnih pol v veliki osmerki (nad 210 strani) in je trdo vezan v krasne izvirne platnice. Koledar je izredno pripraven tudi za pisarne, ker obsega najpopolnejše določbe splošne vrednosti.

Cena: 1 izvod 1-20 K, po pošti 10 vin. več; 50—100 izvodov za organizacije po 1 K; nad 100 izvodov po 95 vin. Na naročila brez denarja se ne ozira. Pošilja se tudi po povzetju. V kolportažo (proti poznejšemu obračunu) se pošilja le organizacijam na pisмено naročilo, opremljeno z društvenim pečatom in podpisom predsednika in blagajnika. Od kolportaze preostalih koledarjev se ne vzame nazaj.

Naslov za naročbe:

Zveza »Vzajemnost« v Ljubljani.

Ameriški sodrugi, za katere je prirejena posebna izdaja, dobe »Družinski koledar« pri Jugoslovanskim socialni tiskovni družbi v Chicagu. — Cena enemu izvodu 30 centov.

»Zarja« se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Subić, Miklošičeva cesta.
Senk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, »
Kušar, »
Podboj, »
Biziak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetež, Zaloška cesta.
Sešar, Selenburgova ulica.
Srnadole Anton, Zelena jama 5

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, dovska ulica.
Wisiak, Gospodarska ulica.
Kleinstein, Jurčičev trg.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilsberjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaska cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Siška
Lkar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Kavarna
Unione v Trstu
ulica Caserma in Torre Bianca
Velika zbirka političnih in leposlovnih re-
vij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi
Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.
Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Žepni koledar za 1913
v Trstu
se dobi pri ANTONU VAUPOTIČU v
»Delavskem domu«, ulica Madonina 15.